

অনন্ত কল্লোল

কবিতা

পূজনীয়-শ্রীযুক্ত ন. ক. ওলুভান্দু

দেখেন উৎসাহ

শশীমোহন দাস

পরিবেশক

নবীন প্রকাশন

বরপেটা : অসম

অনন্ত-কল্লোল

(কবিতা)

বচন কাল : ১৯৮০—১৯৮২ ইং

ভাষা

প্রকাশক :

নবীন প্রকাশন

হৰে শ্রীমতী পূৰ্ণিমা দাস

বৰপেটা : অসম

প্রথম প্রকাশ:

চেপ্তেম্বৰ, ১৯৮২ ইং

পৃষ্ঠাবাদ— ৫৩৩-৩৪

লিখকৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত ।

বেদুপাতৰ শিল্পী:— শ্রীযুত ভগবান চন্দ্ৰ পাঠক

মুদ্রাকৰ:

হাফিজ উদ্দিন দেৱান

আজান প্ৰেছ,

বৰপেটা : অসম

মূল্য— ৬.০০ টকা

ANANTA KALLOL—is a collection of verses of various thoughts such as—lyrical, social distress, Patriotical and revolutionary etc. composed by Shahi Mohan Das and published by Purnima Das on behalf of Nabin Prakashon, Barpeta. 1st edition— September 1982. Price : Rs. 6.00 (Rupees six only).

॥ প্রথম : প্রতিধ্বনি তবঙ্গ ॥

প্রাঙ্গণিক

সামগ্রিক সৃষ্টিৰ গভীৰতা মোৰ উপলব্ধিৰ উৎকর্ষ। সেয়েহে অনুসন্ধিৎসু পাঠক সকলৰ হাতত মোৰ এই কবিতাৰ বৌদ্ধিক সার্থকতাৰ বিচাৰৰ ভাৰ অৰ্পণ কৰিছো।

কবিতাৰ বিষয়বস্তুৰ বাচনিলৈ নগৈ আঙ্গিকৰ কলাত্মক বীতিৰ উপকৰণৰ কালৰ পৰা এই সংকলনৰ কবিতা সমূহ যুগ উত্তৰণৰ আঙ্গিকেৰে তিনি পৰ্য্যায়ভুক্ত। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত আধুনিক বা সাম্প্ৰতিক কবিতাৰ তীব্র আনুপূৰ্বিক বিবৰণ সত্ত্বেও মোৰ নিজস্ব মননশীলতাবে আনুগত্যৰ এই প্ৰয়াস মাত্ৰ।

॥ প্রথম : প্রতিধ্বনি তবঙ্গ ॥

অসমীয়া কবিতাৰ বহুল পথাৰখনত অতীত, বৰ্তমান আৰু ভবিষ্যত কালৰ কাব্য-সংবেদনশীলতাই পৰশলভা বা লভিবখোজা মোতত সাম্প্ৰতিক আত্ম-প্ৰকাশিত আৰু ভবিষ্যতৰ চিদাঙ্গ উপকৰণৰে— এই তবঙ্গৰ কবিতাত মোৰ ভাবাবেশ।

॥ দ্বিতীয় : মধ্যাহ্ন তবঙ্গ ॥

এই ভাগত—অমূল্য বৰুৱা (১৯২২), হেম বৰুৱা (১৯০১) বৰপৰা শ্রীদিনেশ গোস্বামী (১৯৩৬), শ্রীৰবীন্দ্ৰ চৰকাৰ (১৯৪৩) আদি দীৰ্ঘ-দৰ্শক কবিৰ কাব্য-আন্দোলনৰ বৰ্ণাত কলা-শৈলীৰ শুভ আবেশ উপকৰণ মোৰ আদৰ্শ।

অতীত অন্তর্দৃষ্টিৰে এই পৰ্বৰ কবি—কমলাকান্ত ভট্টাচার্য্য (১৮৫৩), গোলাপ চন্দ্ৰ ভূঞা (১৮৭০), হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী (১৮৭২), বমানন্দ চৌধুৰী (১৮৮৭)ৰ পৰা গণেশচন্দ্ৰ গগৈ (১৯০৭) আদিৰ ভাবানুসঙ্গিক কাব্য আঙ্গীকৰ বৈশিষ্ট্যৰ প্ৰয়াস এই তবঙ্গত মোৰ অৱলম্বন।

গতিশীলতা কবি সকলৰ অন্তঃপ্ৰবাহ হৃদয় প্ৰতিভাৰ কাব্য-সম্ভাৱনাৰ তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ উত্তৰণ।

আশা কৰিছো, অসমীয়া কাব্য জগতত অভিনৱ উপকৰণৰ অষ্টি-মূলভ ৰচনাৰে সূৰ্য্যস্নাত দিনৰ গৌৰবোজ্জ্বল উত্তৰোত্তৰ বৃদ্ধি বিবৰ্তন। *

প্ৰণত—

শশী দাস

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ

মোৰ প্ৰচেষ্টাৰ বিভিন্ন দিশত যোগ্যতাৰে আপ্যায়িত কৰা বাবে এই সকল সজ্জনলৈ সেৱাৰে শ্ৰদ্ধা নিবেদিলোঁ—

সাহিত্যিক পেন্থনাৰ শ্ৰীযুত অৰ্জুন চন্দ্ৰ দাস, সাহিত্যিক-উপন্যাসিক শ্ৰীযুত তিলক দাস, বিজ্ঞ-সমালোচক শ্ৰীযুত বাৰ্গ গোহাৰী, পূজনীয় কাৰ্য্যবাহী অভিযন্তা মহোদয় শ্ৰীযুত মিত্ৰদেৱ মহন্ত, সাহিত্যিক শ্ৰীযুত দীনেশ দাস, শ্ৰীযুত অক্ষয় কুমাৰ মিশ্ৰ, সাহিত্যিক-সাংবাদিক এম, ইলিম উদ্দিন দেৱান আৰু আজানু প্ৰেছৰ কৰ্মী বৃন্দলৈ।

বিনীত—

শশী দাস।

চিন্তাশীল, সুদক্ষ সাহিত্য সমালোচক জীবন্ত বাম গোস্বামী
(কেন্দ্ৰীয় গ্ৰন্থাগাৰিক : অসম) দেৱৰ

অভিমত

(১)

শ্ৰীশশী মোহন দাসৰ কবিতাৰ সংকলন “অনন্ত-কল্লোল” হাতে
লিখা অৱস্থাত পঢ়িবলৈ পাইছো। ইতিমধ্যে শ্ৰীদাসে কবিতাৰ
কিতাপ এখন ছপা কৰি উলিয়াইছে, নাম “জ্যোতিস্ময়ী”।

মানুহৰ কবিতা লিখা এটা নিৰ্দ্ধাৰিত বয়স আছেনে নাই মই
নাজানো। সাধাৰণতে বোলে ত্ৰিশ আৰু অতি বেছি ছবিছৰ
ভিতৰতে বচনা কৰা কবিতা সমূহতে কবি-প্ৰাণৰ স্বতন্ত্ৰসত্তা আৰু
উদ্দীপনা বেছি প্ৰকট হৈ উঠে। সৃষ্টি সুলভ আলেখ্য বচনাত
যোধকবো সেই মানেই ডেকাকালছোৱাত কবি সকলে তেওঁলোকৰ কবিতাক
নিয়োগ কৰে। তেওঁলোকে ভাৱনিষ্ঠতাৰে কবিতা লিখে আৰু বহু
নতুনত্বৰ প্ৰবৰ্তন কৰে। শ্ৰীশশী মোহন দাসৰ ক্ষেত্ৰটো এনে এটা
কথাকে মই অনুমান কৰিছো। তেওঁ লিখা কবিতা বোৰ পঢ়িলে
ভাব হয়, তেওঁ যেন মাতৃ-ভাষা মাতৃ ভূমি আৰু লগতে জসমীয়া
জাতিটোক গভীৰ অনুৰাগেৰে ভাল পায়, শ্ৰদ্ধা কৰে। অন্যায় অবিচাৰত
তেওঁৰ কবি হৃদয় মৰ্মান্তিক বেদনাৰে ভাৰাক্ৰান্ত। সংগ্ৰামী দেশ প্ৰেমৰ
চেতনাৰ লগত তেওঁৰ সত্তা উদ্ভাসিত হৈছে।

আলোচিত “অনন্ত-কল্লোল” পুথিখনত চল্লিছটা কবিতা
সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে আৰু “প্ৰতিধ্বনি তৰঙ্গ,” “মধ্যাহ্ন তৰঙ্গ,”
“তমসা তৰঙ্গ” নামেৰে তিনিটা স্তবত কবিতা কেইটা বিভক্ত কৰিছে।
এই বিভাজনৰ মাজেদি কবি দাসে হয়তো তেওঁৰ কবিতাই প্ৰকাশ কৰা
বিভিন্ন ধাৰা ব্যক্ত কৰিছে; সেই বিষয়ে আমি স্থানান্তিত নহয়।

অৱশ্যে আমাৰ ধাৰণা, দাসৰ কবিতা কেইটাই বিভিন্ন বিষয়কে সামৰি
পাঠকক বসন্তাদনৰ বাবে কপলাভ কৰিছে। কবিৰ মনত উদ্বেলিত
কলনাই কেতিয়াবা মৰ্মভেদী বেদনাৰ সৃষ্টি কৰিছে, কেতিয়াবা
অপ্ৰত্যাশিত কবিৰ মন ব্যাকুল হৈ পৰিছে, কেতিয়াবা তেওঁৰ মন-প্ৰাণ
উত্তোজিত হৈ বিদ্ৰোহৰ ভাবোচ্ছাস প্ৰকাশ পাইছে।

উদাহৰণ স্বৰূপে কব পাৰি যে “এই যাত্ৰা কাৰ বাবে?”
“মই এজন সৈনিক” “ৰাজ আলিৰ ধূলি” “অন্য এদল পাণ্ডবৰ
চকুলো” আদি কবিতাত কবিৰ বিষাদ-হৃদয়ৰ মাজেদি এক উত্তেজনাৰ
ভাব ফুটি ওলাইছে। কবিৰ এই ভাব বিতৰ্কৰ মনোভাব। সামাজিক
ভয়াবহতাত কবি হয়তো ক্ষুব্ধ হৈছে আৰু এটা খঙৰ মনোভাৱত
তেওঁৰ মন উথলি উঠিছে। সেইদৰে “পূৰ্বতি নিশাৰ তুলীয়াজান”
এটা ককণ ঘটনাৰ চিত্ৰ। অন্যায় অবিচাৰে কবিৰ মনত শোকৰ
চাপেলাই অভিভূত কৰিছে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱ, মহাত্মা গান্ধী,
অম্বিকাগীৰি, বিষ্ণুৰাভা, ভূপেন হাজৰিকা, প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী
প্ৰভৃতিক প্ৰনিপাত জনাই কবিয়ে আশীৰ্বাদ বিচাৰিছে, জনসাধাৰণক
বিষাদৰ ককণ ক্ৰন্দনৰ পৰা ৰক্ষা কৰি আশাৰ পথ উজ্জ্বল
কৰিবলৈ। সাংস্কৃতিক উৎসাহ উদ্দীপনাবে কবিয়ে বিষাদ দূৰ কৰিব
খোজে। ‘ৰাজনীতি’ কবিতাত সমকালীন জীৱনৰ ব্যাভিচাৰ, ভণ্ডামি,
মানসিক অধঃপতন প্ৰভৃতি তিৰস্কাৰ কৰা হৈছে। দেশসেৱাৰ বন্দনায়ো
কবিতাৰ বিষয়বস্তু হোৱা আমি লক্ষ্য কৰিছো, কবি কিন্তু আশাবাদী।
মানব কল্যাণত কবিৰ আস্থা প্ৰবল মানুহৰ মনক সুখ, শান্তি আৰু
আনন্দৰ নিকেতনৰে ভৰপূৰ কৰিবলৈ কবিৰ আগ্ৰহৰ সীমা নাই।
মুঠতে কবিতা সংকলন খন পঢ়িলে যেই কোনো পাঠকে বস পাব।
ক্ষুদ্ৰ হলেও ইয়াৰ পৰিচয়, সাৰ্থক হব বুলি আমি ভাবিব পাৰো।

বাম গোস্বামী

গুৱাহাটী

তাং - ৮/১২/৫১

পবন শ্রদ্ধাভাজন মহাশয় শ্রীযুত মিত্রদেব মহন্ত দেবৰ

—:অভিমত:—

(২)

বৰপেটা নিবাসী শ্রী শশীমোহন দাসৰ “ অনন্ত কল্লোল ” নামৰ কবিতাৰ পুথিখনি হাতেলিখা অৱস্থাতে ওপৰে ওপৰে এবাৰ চকু ফুৰোৱা হ’ল। ভাৱৰ পৰিপূৰ্ণতা বিচাৰি কবি নিজে কাব্যিক চিন্তাবে নিবিড়ভাৱে নিমগ্ন। প্ৰতিটো কবিতা অৰ্থ সমৃদ্ধ কৰিবলৈ কবিয়ে প্ৰয়াস কৰিছে আৰু কবিৰ সাধনাবে ভাৱ সাগৰত কল্লোলিত স্তৰে সাৰ্থকতা বিচাৰি নিশ্চয় এমুঠি কবিতাতে প্ৰকাশ কৰিবলৈ মন কৰিছে। কবিৰ ভাৱৰ মাজত দেশ আৰু জাতীয় অস্তিত্ব বন্ধাৰ চিন্তাৰ লগতে আজিৰ সমাজ জীৱনৰ উৎকট মোহত নিকট ভাৱেৰে পৰিগণিত নিসহায় সমস্যা ৰাজ্যৰ কপটো যন্ত্ৰণাদায়ক হিচাপে ভূমুকি মাৰিছে। চাকৰি জীৱনৰ দায়িত্বৰ মাজত শ্রীদাসৰ সাহিত্য-চৰ্চা নিশ্চয় প্ৰশংসনীয়। কবিৰ এনে মৰ্মস্পৰ্শি কাৰ্য্যাই ৰাইজৰ পৰা সমাদৰ লাভ কৰিলে অত্যন্ত সুখী হম।

শ্রীমিত্ৰদেব মহন্ত

কাৰ্য্যবাহী অভিযন্তা

বৰপেটা নলী প্ৰথা সংগ্ৰহ

বৰপেটা

২৩/৭/৮২ ইং

সাহিত্যিক পেন্সনাবশ্রীযুত অজ্জুন চন্দ্ৰ দাস দেবৰ

মৰমসনাঃ— : অভিমত :

(৩)

শ্রীমান শশীমোহন দাস ৰোপাৰ দ্বাৰা ৰচিত “অনন্ত কল্লোল” নামৰ হাতেলিখা কবিতাৰ পুথিখনি চকুফুৰাই চোৱা হ’ল। লেখকৰ কবিতা ৰাজিয়ে ক্ৰমান্বয়ে উচ্চমান বিশিষ্ট ৰূপ লবলৈ সক্ষম হোৱাত সন্তোষ পাইছোঁ। আশাবৰ্ত্তাভৱিষ্যতলৈ তেওঁ এগৰাকী স্বকৰি ৰূপে পৰিগণিত হব। ইতি—

শ্রীঅজ্জুন চন্দ্ৰ দাস

বুদ্ধাবনহাটী, বৰপেটা।

২৪/১০/৮০ ইং

—চ্যাজ্জাত্য কবি দাস

চাৰু শ্ৰীমতী

১৫/১০/৮০

শ্রীযুত দীনেশ দাসৰ অভিজ্ঞতা পুষ্ঠ

:অভিমত:

(৪)

মৰমৰ শশী দাস,

ভাল লাগিছে, আপোনাৰ সৃষ্টিশীল চিন্তা দেখি।

সৃষ্টি কৰাৰ জোখাৰে অভিজ্ঞতা মানুহৰ প্ৰায়েই থাকে, কিন্তু অভিজ্ঞতা আৰু উপলদ্ধিৰ সকলো কথাৰে মানুহে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। কবি বা সাহিত্যিকৰ প্ৰাৰম্ভিক দুখ তাতেই। আপোনাৰ উদ্দীপ্ত অনুভূতিত কিঞ্চিত বাধা থাকিলেও, কবলগীয়া যিনিক প্ৰকাশ কৰিব পাৰিছে। কাব্যিক চিন্তা-চৰ্চাত সকলোৰে উত্তৰণৰ জখলা বগাব লগা হয়। আপুনিও উত্তৰণৰ পথত অগ্ৰসৰ। বিশেষকৈ আপোনাৰ এই স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে—‘এই যাত্ৰা কাৰ বাবে’ ‘আমাক মুক্তি লাগে’ ‘নিদ্ৰাৰ কোলাত তই আছেঁ মই’ আদি কবিতাই। ভাব অনুযায়ী ভাষা আৰু প্ৰাঞ্জল হ’লে অসমীয়া কাব্যাকাশত আপোনাৰ স্থান প্ৰোত্বেল হব।

মৰম আৰু শুভেচ্ছাৰে—

দীনেশ দাস

কাহিবাবী গাওঁ: বৰপেটা।

২৬/১১/৮০ ইং

অনন্ত কল্লোল

স্বৈৰচিত্ৰ

আত্মকৃত

—ঃ সত্য কথনঃ—

—ঃ প্রতিধ্বনি তবঙ্গঃ—

এক আজলি অগ্নি-শিখা ॥ ১৩ ॥

এই যাত্রা কাৰ বাবে ॥ ১৪ ॥

এখন আকাশ লাগে ॥ ১৬ ॥

পোহৰৰ ঢৌ ॥ ১৭ ॥

ৰাজ-আলিৰ ধূলি ॥ ১৮ ॥

সূৰ্য্য উঠাৰ সময় ॥ ২০ ॥

অন্য এদল পাণ্ডৱৰ চকুলো ॥ ২১ ॥

বজাৰত মোৰ ধূসৰ বাতি ॥ ২৩ ॥

পুৰতি নিশাৰ ছলীয়াজান ॥ ২৪ ॥

অবলুপ্তি : নিৰ্যাস ॥ ২৫ ॥

বিদায় : অবিৰাম ॥ ২৭ ॥

অনুভৱ ॥ ২৮ ॥

জীৱনৰ প্ৰত্যয় ॥ ২৯ ॥

ৰাজনীতি ॥ ৩০ ॥

বিহঙ্গম উচ্ছাস ॥ ৩২ ॥

নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছে মই ॥ ৩৩ ॥

সীমাৰ মণিৰন্ধ ॥ ৩৪ ॥

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ? ॥ ৩৫ ॥

ঈশ্বৰ তুমি সাৰে থাকা ? ॥ ৩৬ ॥

আমাক মুক্তি লাগে ॥ ৩৭ ॥

মহাত্মা গান্ধী ॥ ৩৯ ॥

নতুন যুগৰ ৰাজপথ ॥ ৪০ ॥

নতুন প্ৰগতি ॥ ৪১ ॥

—ঃ মধ্যাহ্ন তবঙ্গ :—

পৃথিবীৰ কবিতা ॥ ৪২ ॥

নতুন ভাৰত গঢ়াৰ সপোন ॥ ৪৩ ॥

মোৰ কল্পনাৰ দেশ ॥ ৪৪ ॥

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ॥ ৪৫ ॥

বিশ্ব-মাতৃ-মহালয়া ॥ ৪৭ ॥

প্রত্যাশিত শতাব্দেৰ ॥ ৪৮ ॥

স্মৃতি-ৰেখা ॥ ৫০ ॥

মই এজন মৈনিক ॥ ৫১ ॥

স্বপ্না—সত্তা—শ্রীভূপেন দা ! ॥ ৫৩ ॥

—ঃ তমসা : তবঙ্গ :—

মঙ্গল উকলি বাজে ॥ ৫৫ ॥

ভাষা-জননী : সাধক : এবাৰ প্ৰতিপাত ॥ ৫৬ ॥

শ্রীমন্ত শতাব্দেৰ ॥ ৬২ ॥

বিহুৰ পেপাৰ শূৰ ॥ ৬৪ ॥

যাহুকৰ ॥ ৬৭ ॥

অসম কেশৰী : স্মৃতি-তপনি ॥ ৬৯ ॥

ককা-নীলমণি : সত্তা-গুণ-মণি ॥ ৭২ ॥

অ' মোৰ নিছলা দেশ ॥ ৭৪ ॥

ভূষণ ॥ ৭৬ ॥

মন্ত্ৰ ॥ ৭৭ ॥

(প্রতিধ্বনি তবঙ্গ)

এক আজলি অগ্নি-শিক্ষা

এক আজলি তোমাক

অগ্নি-শিক্ষা দিলোঁ উপহাৰ

যত অনাদৃত মানুহৰ বিয়া ভগা জীৱনৰ

বেদনা আহত শূৰ শুনোঁ মুক্তিৰ গুৰু

অতিভূত দুৰ্ব্বল ভীৰ, অধিকাৰ বিচাৰত

বিৰাম বিহীন পণ বাত্ৰা অবিচল ।

এক আজলি তোমাক

অগ্নি-শিক্ষা দিলোঁ উপহাৰ

যত ভগ্না গঢ়াৰ আছে অগ্নি-উত্তাপ অজীৱাৰ ;

পৰিচিত অপৰিচিত পৰিত্যক্ত মুজুৰ্ত বোৰত

উত্তাপ বিহীন ভাৱৰ আকুলিত আবেগৰ আশা বিজৰিত

মৰ্মভেদী জীৱনৰ নৱ নৱ ইতিহাস গঢ়াৰ সপোন ।

এই খন বিশাল পৃথিবীত

বিষাদিত কামনাৰ অশ্রু-স্রোতা-চাৰনিত

ভেজ বঙা পুৰতিৰ উত্তৰণ দিনৰ

সাহ সঞ্চৰণ পোহৰ চতিয়াই

এক আজলি তোমাক

অগ্নি-শিক্ষা দিলোঁ উপহাৰ ।

এই যাত্রা কাৰবাবে

এই যাত্রাৰ অসীম আয়োজন
সাধনাৰ তত্ত্ব প্ৰয়োজন
মন্মৰ্ভেদি প্ৰস্তুতিৰ নৱ নৱ আবৰ্ণণ
যি অভেদ গতি, প্ৰতিভা হুৱাব ;
সাধ্য সাধনৰ হৃদয় উচ্ছল ।

আমি সাগৰ তলিত
শামুকৰ পেটত
বিচাৰিছোঁ যি মাণিক
এই মাণিক সন্ধান কাৰ বাবে ?

মুঠি মুঠি সঁচ সিচি
আমাৰ পথাৰ খনি
সোণোৱালী শইছেবে
কৰোঁ সোণালী
এই সৃষ্টি কাৰ বাবে ?

সাধনাৰ সূক্ষ্মটি
বঙেৰে বোলাই
ৰূপ-তীৰ্থ-মণিকূট
ফুৰোঁ পোহৰাই
এই যাত্রা কাৰ বাবে ?

আলোক পথৰ যাত্রা বিভূতি গিয়ান
সৃষ্টিৰ উৰ্দ্ধমুখী প্ৰপঞ্চ দিয়ান ;
মানৱৰ আত্ম-দীপে শলিভা জ্বলাই

চিৰন্তন এই তৃষ্ণা পোহৰ বিলাস ।

অনন্ত কলাৰ বিকাশ যাত্রাই
সৃষ্টিৰ উৎস বিনন্দীয়া কৰে ;
শাস্ত্ৰত কলাৰ উচ্ছাস আতাই
আত্মাৰ সুৰভি মোকলাই ধৰে ;
সেই প্ৰতিভাই জগত পোহৰে ।

সাধনাৰ সৃষ্টি যদি ধ্বংস, অগ্নি উৎক্ষেপন
এই যাত্রা কাৰ বাবে হয় ? *

—X—

-
- * কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম বাৰ্ষিক চেনিমাৰী
অধিবেশনৰ (২৭/৩/৭৮ ইং) কবি সন্মিলনত পঠিত ।
- ** সদৌ গোসাইগাওঁ আঞ্চলিক ছাত্ৰ সন্থাৰ মুখপত্ৰ
“সোণ-কোষ” — প্ৰথম বছৰ প্ৰথম সংখ্যাত
(৭ চেপ্তেম্বৰ : ১৯৭৯ চন) প্ৰকাশিত ।

এখন আকাশ লাগে

এখন আকাশ লাগে
ই জনে সিজনে মিলি
তাৰেই তলত বহি
হুখ হুখৰ কথা বুলি
এক কণ্ঠে যেন গাব পাৰেঁ।

এখন আকাশ লাগে
ই টোৰে সিটোৰে মিলি
এনে এটি চাকি জ্বালি
মন প্ৰাণ পোহৰাৰ পাৰেঁ
নৱ কপে আগুৱাব পাৰেঁ।

এখন আকাশ লাগে
আমাৰ আত্ম দীপে
জ্বলাই নতুন-সূৰ্য্য
মুকলাব পাৰো আমি
প্ৰগতিৰ নৱ-দশ-দিগ। *

— X —

* পূৰ্ব-বৰপেটা সাহিত্য পৰিষদে আয়োজন কৰা
২৮/১১/৭৬ ইং তাৰিখৰ কবিতাৰ আলোচনা চক্ৰত
পঠিত।

* ইংৰাজী ১৯৭৭ চন/ডিচেম্বৰ সংখ্যাৰ “নাম নাই” ত
প্ৰকাশিত।

পোহৰৰ টো

এমুঠি পোহৰ
মোৰ ঘৰৰ মুখত
কোনে সিঁচি দিলে
সেই ছিটিকনি জ্ঞানৰ আঁচল।

তাৰেই আভাতে
বঞ্চিত হ'ল মোৰ
জীৱন - বনা বিন্যাস অভিলেখ! **

— X —

* পূৰ্ব বৰপেটা সাহিত্য পৰিষদে আয়োজন কৰা
(২৮/১১/৭৬ ইংৰাজী তাৰিখে) “কবিতাৰ বুনিয়াদ”
আলোচনা চক্ৰত পঠিত।

। প্ৰজ্ঞা প্ৰকাশন : কামৰূপ (১৯৭৬)

নাম নাই : কামৰূপ (১৯৭৭)

: কামৰূপ : কামৰূপ (১৯৭৭)

ৰাজ-আলিৰ ধূলি

জনতাৰ অৰণ্যৰ মাজত

ৰাজআলিৰ চিকুণী বাটত

পদ-দলনৰ খকামকা গচকত

যুগে যুগে অৱহেলি

পৰি আছে আওঢ়ালে—

ভুচ্ছ নীচ অসংখ্য অনাদৃত ধূলিময় ধূলিৱৰি।

যুগে ধৰা সভ্যতাৰ

বিচাৰি শুকুণা বাট

স্বার্থপৰ প্ৰতাপীয়ে ভুককাই নিচুকাই

নিজ ইচ্ছা পূৰাবলৈ সাজি ফাঁকিবাৰু

কৰে তাৰ বহতীয়া জন্তু হাতিয়াৰু;

কাৰোবাৰ অভিসন্ধি অনুযায়ী হৈ বন্দী

অকালতে তহি খহি যায় জীৱন মৰহি ;

ইহঁতৰ অতিভৱ বাস্তৱত নাই দ্ৰষ্টা

নাই কাৰো আহৰি সময় সংহাৰি,

কৰ্মৰাস্ত্ৰ ৰাজপথ, ইহঁত অৰ্থহীন বাটৰ ধূলি।

ৰাজকীয় মেৰপাক

যাব যায় জীৱন ব'ক—

সীমাস্তৰ উপবেশী ধূলি মূল্যহীন

সংসাৰ কৰি ধ্বংস লয় ইহঁতৰ কেঁচা-বক্ত

ই দেশৰ প্ৰতিবেশী সি দেশত ভিন

এক-দেশ অন্ন-ধাৰী ; নেভাবে অন্তিম।

আনৰ বাবে যাব নাই মান সন্মান

কৰে হেৰ জ্ঞান ;

হয় কিন্তু উপভোগ্য আনন্দৰ বৈভৱ ;

পূৰ্ণ হলে অভিসন্ধি হুঃঅভিলাষ ,

জীৱন কৰি বিনাশ

ঠেলি দিয়ে ইহঁতক কদৰ্যা গলিত ;

ইহঁত হয় অশুচি, অপৰাধী, অভিশপ্ত-জীৱ,

আজীৱন হয় যাৰ অন্ধকাৰ নিবিড়

অশ্রু ভৰা-উপন্যাস - জীৱন্ত-ধূলিৰ—

বেদনাত জৰ্জৰ, ভয়াবহ অন্তৰ

যুগে যুগে নিপীড়িত সমাজৰ নিষ্পেষি উপেক্ষিত জড়।

নাই কোনো প্ৰতিকাৰ নীতি-বিচাৰত

সুবিধাৰ বিনিময় স্বার্থৰ খাতিৰত ,

একেখন মজিয়াত নাই অধিকাৰ

বুলি আৱজ্ঞা কৰি গঞ্জনা

দেও দি ছল কৰি পাৰ হৈ যায়

এয়াৰ নিদিয়ৈ মাত সকলগ হিয়াৰ;

হায় ! অসহায়-জীৱ, যুগে যুগে ৰাজ-আলিৰ বলি

ৰাজ-আলি ধূলি কুৰলী।

সুবিধাৰ ফাঁকে ফাঁকে ৰাজ-আলিৰ গেলা আৱেষ্টন

এই সৃষ্টি কোনে কৰে ? ককণ কাহিনী জীৱন্ত-

ধূলি অসহন,

সভ্য সমাজে নলয় যাৰ গম সমূলি ;

এয়া কেনে যুগে যুগে অৱশিষ্ট ৰাজআলিৰ

কলঙ্ক কুৰলী ?

সূর্য উঠাৰ সময়

এটা উত্তপ্ত গলিত শিখা-লগ্ন
 প্রস্তুতিৰ ইঙ্গিতত সমাহাৰ—অস্পষ্ট;
 উদ্ভিত সূৰ্য্যৰ এচাটি বঙ দূৰন্ত
 তেজ উৰ্মি উজলি দেহ মন উকা অনুভব।

এই মন এই যুগ
 কলপভীয়া বং বোৰে
 আমাৰ চিন্তাৰ নব-দিগন্ত
 যতি কপে যুগে যুগে ছন্দ পৰমাণু
 দিগ্‌বিদিশ কৰে অঙ্ককাৰ।

এই বোৰ অথান্তৰে মানব সভ্যতাৰ ইতিহাস
 চাপে চাপে বচনা কৰে সংঘাত, সংগ্রাম।
 সূৰ্য্য উঠাৰ সতেজতাখিনি
 পোহৰ আৰু উত্তাপ—এনে সংজ্ঞা দুটাই
 সাৰ বস তেজ কপে—
 নব নব কিশলয় তৃণ তরু বোৰে
 স্তব্ধতাৰ লেলিহান শিখা হৈ উজলে।

— x —

৪/১১/৮০ ইং

অন্য এদল পাণ্ডৱৰ চকুলো

সৰ্ব্বহাৰা নিৰ্যাতিত নিষ্পোষিত আৰু প্ৰবঞ্চিত
 মানৱৰ মাজৰে
 এয়া এটি মানুহৰ দল—
 সৰু সৰু মানুহ, ভুচ্ছ, আৰজ্জনা আৰু বিবশ—
 এই দল—
 সৃষ্টি কৰিলে কোনে?
 ইহঁতৰ জীৱনৰ অভিশাপ?
 জন্মৰ অভিশাপ
 সৃষ্টি কৰাৰ উপেক্ষিত
 অৱহেলিত অন্য ইটো দল?

আমাৰ নায়ক
 আমাৰ শাসক
 ক্ষমতাৰ অধিষ্ঠিত সভ্যদেশত,
 অভিমানী গৰবিত স্বদেশীক ৰাজনীতি
 কুচক্ৰৌৰ ভণ্ডামি চাতুৰি অভিনয়
 কুটনীতি ৰাজনৈতিক আইনৰ অথান্তৰ
 কুটি কুটি পোকে ধৰা
 সিহঁতৰ মগজু সঞ্চাৰ
 দেশ গঢ়াৰ বিকল্প চিন্তাৰ
 প্ৰগতিৰ খতিয়ান
 পদবিৰ কোতুক কুপিত মোহমান
 এনে কলুষিত কুংসিত প্ৰথৰ আত্মনিষ্পাত
 সিহঁত নিজে নিজে শক্তিমান
 বিখ্যাত পৰিচয়

যাৰ অন্য নাম—“মাবাত্তক-তেজপিয়া”

গণতান্ত্ৰিক দেশত।

নিকৰণ নিদাৰণ ক্ষতবিক্ষত শৰবিদ্ধ

এই পাণ্ডবদল

ইহঁতৰ দীনতা হীনতা

চকুলো বিজৰিত

আক কঢ় আক কক্ষ জীবনৰ

মহাভাবতৰ কৰণ কাহিনী

ভাৰত বিষয়া।

সংঘটিত ছল প্রবঞ্চনা

দুৰ্য্যোধন দুঃশাসন

সেয়া এশজন—

সেই সত্ত্ব তুষিত

হন্তেই পাহৰণ নৌ

আকৌ ! আকৌ ! আজিৰ

কণ্ঠিত-ভূজঙ্গম দেশ দেশান্তৰ

গণতন্ত্ৰৰ নামত, যত যত অন্যায় দুৰ্নীতি প্ৰয়োজ্য,

দুৰ্বল মানুহৰ বিয়াভাগা আৰ্ত্তৰ ;

আক - আৰুজন।

সেই ব্ৰেদ ক্ৰান্তিৰ অৱসাদ ;

বঙিণ দিনৰ উজ্জল আশ্বাদ :

বিধুতি বিনাশ বৰ্দ্দৈচিলাৰ

নহবনে উদ্ধাম-তুফান প্রশান্তিৰ গতিবসন্ধৰ ?

— x —

বজাবত মোৰ ধূসৰ বাতি

বজাবত মোৰ ধূসৰ বাতি

উৰি উৰি বৈ গ'ল দূৰণিত

বাজহাঁহ জাক।

ফেঁটিসাপ বোৰ মোৰ প্ৰাত্যহিত অমুৰোগ,

ভাবীকাল

ধূবলি-কুঁৱলী

দৃষ্টিৰ দুৱাৰ দলিত

পোহৰে সিঁচি দিয়া

কণ কণী অগ্নিকণা

পোহৰৰ জাল

নিশ্বাস : প্ৰশ্বাসত

উত্তাপ বিচ্যুত

মোৰ প্ৰয়োজনত ;

পান কৰি উন্নীত হ'ও

সেই সাপৰ-নিদাঘ

পোহৰে ধনিত হৈ কৰে কলবৰ

এই উমসনা সমাহাৰ

তাৰ মাজত মোৰ যতি।

— x —

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান !

ন্যায় আৰু স্বত্বৰ বাবে

হাজাৰ জনতাই

কৰে প্ৰাণদান

ঢুলীয়াজান ! তোমাক প্ৰণাম !

সিহঁতৰ আছিল সংকল্প

শক্তি আৰু প্ৰস্তুতিৰ মহা অভিযান,

মুক্তি আৰু অস্তিত্বৰ

দেশ - মাতৃকাৰ,

জীৱন জলোৱা আৰু জীৱন দিয়াৰ

নতুন ইস্তাহাৰ ।

এটি এটি সেনানী সংগ্ৰামী মন

অহিংস বিপ্লৱ

কৰে সত্যাগ্ৰহ ।

পুৰতিয়ে দিলে ফেছ'জালি

অসন্তুষ্ট ওঠৰ ডানুৱাৰী (১৯৮০)

অসন্তুষ্ট ঈৰ্ষিত উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত ষড়যন্ত্ৰকাৰী

প্ৰাণ দিয়া দিয়া বুলি উঠিল ছক্কাৰি ;

জাঁই জাঁই কৰিলে গুলী-বৰ্ষণ

ৰ্ববোচিত দেখুৱাই নিদৰ্শন

অকস্মাৎ ঢুলীয়াজান অশান্ত বণস্থলী

আকাশ বতাহ ধূৱলী কুৱলী

প্ৰতিবোধৰ হ'ল পুণ্যস্থলী ।

পুৰতি নিশাৰ ঢুলীয়াজান

অশ্রুনিঃসৃত সকল গান

শুনিলে সেই কাহিনী হৃদয় বিষায়

যি জীৱন-ত্যাগৰ জ্বলন্ত স্বাক্ষৰ আন দেশত নাই ।

ঢুলীয়াজানত হ'ল নে গধূলি ?

এজাক দুজাক কৰি উৰি গ'ল বগলি

সিহঁতৰ পাখিবোৰে তেজৰ টোপা টুপি

বৰষিলে পোহৰৰ কণা.

আৰু গাঁৱে গাঁৱে সিঁচি দিলে 'অগ্নি-বীজ'

হে আদৰ্শৰ পুণ্যথলী তীৰ্থ-মহান

মাতৃপুত্ৰৰ যোগ্য প্ৰাণাহুতি দান—

কৰিলে প্ৰদান

বীৰ প্ৰসৱিনী, ধনা নাম

ঢুলীয়াজান ! তোমাক প্ৰণাম ! *

— X —

* 'মণিকূট'ৰ ১৯৮০ চনঃ চতুৰ্থ বছৰ : বিত্তীয় সংখ্যাত
প্ৰকাশিত ।

অবলুপ্তিঃ নিৰ্যাস

ইথাবত ঠেকা খাই

ঢৌ তুলি উট যায়

এজাক পোহৰ

মোৰ মন-খিৰিকি মুখত

অমেয় আলোক

অহনিশ উদ্ভাস

পোহৰ একাৰ মথিত অবলুপ্তিঃ নিৰ্যাস

নিৰ্বেশ অস্বচ্ছ অনুভব মোৰ পৌৰুষ অস্তিত্ব

বেদনা-বিধূৰ নিশাৰ ঐশ্বৰ্য্য অভিজ্ঞান

বিহংগৰ নোড়হাৰা প্রতীক্ষাত;

বাগীলগা উচুপনি সপিল উৎকণ্ঠা

বিস্ময় বিমূৰ্ত্ত নিবিড় গধূৰ এই জীৱন ।

— x —

বিদায়ঃ অবিৰাম

এখন নদীৰ দুয়োপাৰে পলসুৱা আবেষ্টন

পর্যাপ্ত নিবাস অবিৰাম

অবুজ দিনৰ মোহান্ধতা

নির্জন পাৰৰ তন্ময়তা

এই পাৰত

তৃপ্ত আড়ষ্ট-হৃদয়

পূৰ্বসূৰী স্মৃতি বিস্মৰণ কৰি বিচৰণ ;

নেপথ্যত বিবৰ্ণ আত্ম-সন্মোহন

ছায়া বৃত্তৰ সজ্ঞাস আমৰণ

যাঘাবৰী জীৱনৰ বিদায়ৰ সজ্ঞাস উকি নিৰ্বিকাৰ ।

— x —

অনুভব

মই অনুভব কৰিছোঁ

অসমৰ ডেকা - শক্তিৰ

তপত তেজৰ

এদিন আহিব প্ৰাৰন ;

যৌৱন উন্নত মনৰ

উত্তপ্ত তেজৰ উত্তাল-প্রবাহ

আত্মৰক্ষাৰ পুঞ্জীভূত বেদনাৰ-ধাৰে

ফাগুণৰ প্রচণ্ড - প্রপাত বাই বাই

অমঙ্গল কালিমা লৈ যাব উটুৱাই ।

— X —

জীৱনৰ প্রত্যয়

ৰাতি আন্ধাৰত

জ্বলে চগাৰ বন্যা

এপাহ ফুলৰ মেলা

গহন অৰণ্য

সাগৰ-সংগমত

চন্দৰ পতন চপ্ চপ্

মোৰ পুহমহীয়া ঠেটুৱৈলগা

চকুৰ চাৰনিত

জীৱনৰ নৱ চেতনাৰ হেন্দোলনি

কত পথ জীৱনৰ

কত অগতিৰ

মই গতিশীল

নে স্থিতিশীল

এই ভ্ৰমণ কত যুগ যুগৰ ক্ৰন্দন

এয়া ভানো চক্ৰপথ মানৱ-নাটৰ

ফণিকৰ ধূলিয়ৰি ?

মৰ-আউসীৰ গতি গভীৰ

প্ৰাণৰ উন্নত গতিৰ

জ্বলে দীপ মাতৃ পূজাৰ হৃদয়-বেদীত

মাতৃভূমিৰ শুকান পথাৰ

বৰ্ষা উতল কৰি

আহিব এদিন মুক্ত সৃষ্টি মুখ উজলাই

প্ৰথম পাহৰ দোকমোকাসি ?

মোৰ প্রত্যয় পৰম তৃপ্তি জীৱন-ধিৰাতি ।

— X —

ৰাজনীতি

দাৰ অৱস্থিত ব্যাখ্যা নাই

স্থিতি দাবীদাৰ

সেই ৰাজনীতি !

যুগ সলনি কৰে নতুনৰ গতি ধৰে

ন্যায় অন্যায় অৰূপ একাকৰ কৰি।

হৃদয় মোৰ বেথাৰে ভৰা

ৰাজনীতি কিবা এক অচিন ব্যাধি বুলি

যাৰ প্ৰতিকাৰ নাই সমূলি।

ব্যাধিও হয় মানৱ দেহত

ভাবো যে প্ৰতিকাৰ দেখো নিৰাময়

দৃষ্টিত মোৰ আছে পৰিচয় ;

কিন্তু ৰাজনীতি মহাব্যাধি

নাই কোনো আৰোগ্য ঔষধ—

যদি তাৰ অৱস্থিতি কুটনীতি হয়

সত্য অসত্যৰ য'ত নাই আৱশ্যক

যি নীতিক ধৰ্ম সমাজ আচাৰ নীতিয়ে নকয়

আচহুৱা “ঘোৰাখট” কেৱল ৰাজনীতিত হৈ হয়।

নিজৰ সুবিধা বুজি ফুৰে চাতুৰি কৰি

দেশ নেতাৰ ভাওধৰি দেশভক্ত বুলি

কি যে প্ৰৱঞ্চনা ৰাজনীতিৰ মন্তণা

সৃষ্টি কৰে কলঙ্ক কলুষ কুঁৱলী।

এক শ্ৰেণীৰ জনতাই দূৰতে বিদূৰ হয়

অস্থিৰ উল্খনীতি উঠলি মুঠলি,

নেদেখি সহজ বাট সত্যৰ সন্ধান

কুটিল কৌশল যুক্ত অন্য জ্ঞান বুলি।

কুচক্ৰীৰ বন্দী এদিন হৈছিল পাণ্ডৱ-ধৰ্মৰাজ

ৰাজাধন জুজাবলি এৰি গৈছিল ৰাজ্যৰ ৰাজ

ৰাজনৈতিক নেতাবোৰে এই সভ্য যুগতো

এনে দৰে সুবিধাৰ পাতে নিজা ফান্দ,

গণতন্ত্ৰ ৰাজতন্ত্ৰ কৰি নষ্ট

নৈতিক জ্ঞান।

বিশুদ্ধ প্ৰথম কোনে কৰিছিল আৱিষ্কাৰ

এই নীতি সেই যুগত আছিল জানো।

আজিৰ যেন প্ৰভাৱ ?

শুদ্ধ ন্যায় নৈতিকজ্ঞান ;

আৰু এই যুগৰ যি

কুটিল কৈতৰ ৰাজনীতি

নেতাবোৰে দলৰাগৰি দেখুওৱা শক্তি

এবাৰ নেচায় ভাবি জনতাৰ কি গতি ?

নীতিৰ নিবন্ধন শূণ্যকৰি গঢ়ে যি ৰাজনীতিৰ

চাতুৰি বন্ধন

নিজৰ স্বার্থৰ বাবে সৃষ্টি কৰে হাহাকাৰ

যজ্ঞাতিৰ ক্ৰন্দন

যি দৰে আজিও প্ৰচলিত নীতিৰ অন্যান্য—

ৰাজনীতিৰ দেশ বিদেশত—নিৰীহ প্ৰজাৰ

চৰ্ছা বিপৰ্যায়

যি উত্তৰ বিহীন এই যুগৰ আচাৰ। **

—X—

২০/১/৮০ ইংৰাজী তাৰিখে সাহিত্য সপ্তাহ দিবস উপলক্ষে
সুন্দৰীদিয়া শাখা সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা সভাত
পঠিত।

বিহঙ্গম উচ্ছ্বাস

এটি বিহঙ্গম উৰিব খোজে মুক্তবায়ুৰ জীপ ল'ই ।
 মুক্ত আকাশ বিহাৰ কেত্ৰ সাত বৰণৰ বৰণীয়া
 এটি বিহঙ্গম উৰিব খোজে মুক্তবায়ুৰ জীপ ল'ই ।
 স্বদেশৰ মাটি ভেটি অমজল বায়ুপানী—
 হব নোৱাৰি অৱহেলি অন্য অনুগামী,
 উদ্ভিত সূৰ্য্যৰ বাঙলী উত্তাপ কলিজাৰ বঙাজুই ইতিহাস
 স্মৃতি বোম্বুতন ।

যি দৰে অগ্নিকাণ্ডীয়ে এই জীৱন্ত জাতিক এটি
 গতিশীল জীৱন
 দিছিল সোঁৱৰাই—
 দেশীয় কৃষ্টি বোলসানি কৰা তই বাবে-বৰণীয়া
 বিনন্দীয়া মোহনীয়া
 অস্থি মজ্জা প্ৰাণপ্ৰাৰ্থ্য বিকাশ প্ৰকাশ সবল সৌপ্তিক
 সুন্দৰ সজা;
 সেই যুগন্তৰ ইতিহাস প্ৰগতিৰ ভৱযাত্ৰা গঢ়ি প্ৰতিভাস
 এই দেশ এই জাতি হব মহিয়ান কৃষ্টি যশ বিনন্দীয়া
 আৰু জাতিকাৰ

— X —

নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছোঁ মই

নিদ্ৰাৰ কোলাত শুই আছোঁ মই
 এক আন্ধাৰ নিবিড় গহন
 অনুভৱ কৰোঁ আত্ম-সম্মোহন ।

মোৰ অতিমানে খেল কৰে

হাঁহি কান্দোঁনৰ মেলা

ভাৰিফুৰে তন্তালু নদীৰ সোঁতত ।

সীমাহীন কৰিছে কোনোৱাই এটি নিসঙ্গ উচ্ছ্বাস,

পোহৰ আৰু এন্ধাৰ মাজে মাজে ককণ

ক্লান্তি-বিলাস ।

— X —

সৌম্যৰ মনিবন্ধ

এখন বতৰ দেখিটো
বহুত কিম্বা বেচা চলিছে

প্ৰতিজন মানুহৰ মূৰত
ক'লা বগা আৰু অন্যান্য বহুত এটি এটি পাগ।

এখন অদৃশ্য-হাত
সেই হাতৰ পৰশত মূৰৰ পাগবোৰ একাৰিত হেৰাই যায়
ৰূপ হয় প্ৰতিভাত—
এটি কিস্তিত, এটি স্তম্ভৰ

এজন চলমান মানুহ
প্ৰহেলিকা প্ৰতিবিম্ব।

— x —

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?

তুমি এবাৰ কান্দিলে, মই বহু বহু বাৰ কান্দো
আৰু, মোৰ কান্দোনত নৈৰাশ্যৰ ছমুনিয়া নায়ে।

সংসাৰৰ আৰম্ভণি অজ্ঞ-আবিল-বিশ্বাস
মন কাৰ বাকা মোৰ অতমু-পৰাণ
নিজ মত্ততা স্পৃহাত
বেতিয়া ভৱ ভ্ৰমাত্মক গুণত ভাৱ-ভাবাক্ৰান্ত হও
তাকে দেখি তুমি কান্দা ?

তুমি এবাৰ কান্দিলে
মই বহু বহু বাৰ কান্দো।

ধৰ্মক্ষেত্ৰে কুকক্ষেত্ৰ
যোতৰা মোৰ হৃদয় উৎকৰ্ষ হয় বিতৰ্ক
আজ্ঞাৰ দৰে
“সেৱায়োক ভয়োন্মধ্যে বধাংস্থাপয় মেহৃত্যুত ॥”
সন্তাপিত মোহগ্ৰস্ত বিষাদিত অজ্ঞানলৈ
ককণাৰ বাণী দিয়া এই দৰে ?
“নিশ্ৰয়ো নিৰহকাৰ : স শাস্তিমধিগচ্ছতি ॥”

পোহৰ ! পোহৰ ! অনাবিল অলৌঘ সন্ধান
ভোম্বাৰ সহাবিত মোৰ মুগ্ধতমিত্ৰ
অনন্তকাল অকলে থাকো কুলহীন ভাৱে
কাল-সন্ধিয়া কানিমুনি অস্তিত্ব মোহযুক্ত আবিল অনুৰূপে
কান্দো মই বহু বহু বাৰ।

ঈশ্বৰ তুমিও কান্দা ?
তুমি এবাৰ কান্দিলে
মই বহু বহু বাৰ কান্দো

— x —

ঈশ্বৰ তুমি সাৰে থাক।

ঈশ্বৰ তুমি সাৰে থাক।

খেলৰ মাজত

এখন খেলৰ ভোখেৰে সাজিলোঁ মোৰ বহল বক্ষণত
বাসনাৰ তীব্র উদ্দেশ।

সাক্ষী ত'ৰ

যুঁজ বাগৰ কৰি নিৰ্দ্ধিকাৰ

কেও পাকে ঘূৰি পকি

অনাদৃত আলহীৰ দৰে খেলা কৰা অবিৰাম দৌৰেবস্ত।

ঈশ্বৰ তুমি সাৰে থাক।

মুহূৰ্ত্তে মুহূৰ্ত্তে

মোৰ জীৱন-নাটৰ আহুৰতিৰ স্পন্দন অনুভৱ কৰা

ধূসৰ উত্তপ্ত অৰুজ পূৰ্ব-নিঃসঙ্গ বেদনাত আন্দোলিত
হোৱা খেলৰ মুৰ্ত্ত বোৰিত।

- x -

আমাক মুক্তি লাগে

সূৰ্য্য এটি নামি আহে

আপ্লাৰ অনন্তৰৰ প্ৰতি কোষে কোষে

পোহৰৰ গাৱন নমাবলৈ।

মুক্ত আকাশ লাগে

নীল অভিমুখী বিহঙ্গম সমসৰে

মুক্ত আত্মাই

অনিকল্প অনাগতৰ প্ৰাণ-বন্যাৰ উদ্দেশ

আন্দোলি বিহাৰ কৰিবলৈ।

প্ৰভাতে পোহৰৰ অকুৰ বিলায়

আলোক পথৰ যাত্ৰা সপোন ফুলাৰ ;

চিৰন্তন নৈসৰ্গিক বন্ধত বিকল্পিত ভীষ্মৰ প্ৰকাশ

বিধ্বংসী দানবৰ প্ৰতিবন্ধক কক-সমাহাৰ,

এনে দৃটান্তৰ গতিখেলি মই বৰ অসহায়

অনুভৱ কৰোঁ।

মোৰ বিবেকত ক্লান্তিৰ অৱশ্য ভীৰ

অনুভৱ কৰোঁ বিবাক্ত কীটৰ দংশন,

যন্তনাৰ অহম আবেশ

বেদনাৰ জুয়ে পোৰা খাণ্ডবদাহন।

আমাৰ মনৰ নিষ্ক'নতাত

এখনি আকাশ আছে

অতীৰ কালৰ পৰা

মহাত্মা গান্ধী

আক আছে অলেখ জোনাক
 যেতিয়া সেই ভীষ প্রকৃতিৰ বীৰে
 সত্য অৱহেলি ; কোঁৱৰ সহচৰী
 শান্তিৰ পঞ্চাংঘাতী অনুজ্ঞাবে
 উচ্ছলিত প্রতিভাস পথ অৱকদ্ধ কৰে ভীষ্ম-প্রতিজ্ঞা
 তেতিয়া বিহঙ্গম সত্ৰাই
 মুক্তি বিচাৰি
 যেনে যেনে কৰে আৰ্ত্তনাদ—
 আমাক মুক্তি লাগে
 আমাক মুক্তি লাগে
 তজ্জা ভাৰ্য্য প্রহৰে প্রহৰে ।

— X —

অন্য এক অধোগতি প্রবাহ তীব্রত
 অসাধ্য প্রতিভাৰ মৰাশৰ সংস্থান ;
 মহামানৱৰ আদৰ্শৰ প্রভাৱ
 প্রতিকূল মানৱৰ আশ্চৰ্য্য স্বভাৱ ।
 এজাক শগুন লুভীয়া কিৰীলি ল'ই
 মৰাশৰ চাৰিও ফালে
 জীয়াই আছে আত্ম - পৰিতৃষ্টিত ;
 এদল মানুহ ওচৰেদি
 পাৰ হৈ গ'ল—সেই কথা ভাৱিগুনি
 —মৃতকৰ আত্মাই তেতিয়া বছৰে
 কৰিছে নে শান্তিৰে নিবাস ?
 কই গ'ল আক এটি হুমুনিয়াই কাটি—
 :অজান্তি আত্মাই এতিয়ালৈ প্ৰেতাত্মা হোৱা
 নাইতো :

হে গান্ধী ! হে মহাত্মা !
 তোমাৰ আত্মাৰ সত্যস্নাত-শান্তিৰ
 আমাৰ প্রতিজ্ঞা বিলাস
 ভাৰতবৰ্ষৰ ভাৱ নদীৰ তীব্রত
 আজি আমি বচিছো শান্তি—আদৰ্শৰ—
 মৰাশৰ-ভাৱ ।
 দেখিছো তাত মন্থৰ চিকেমিকি
 নীলাচীয়া শিয়ালৰ কিৰীলিয়া ত্ৰাস
 মোহনীয়া কামনাৰ কাহিনী উদ্গাদ ।

— X —

নতুন যুগৰ ৰাজপথ

সময়ৰ হৃদয় নদীৰ
ধৰোতা সোণৰ ভীৰ আঘাত;
প্ৰতিধ্বনিত হ'ল প্ৰতিধ্বনিত হৃদয় কপাহে

বহাগৰ প্ৰথম পূৰ্ণিমা
প্ৰথম বঙা সূৰ্য্যকি
প্ৰত্যাহ্বন প্ৰতীকিত
জাগৰণ প্ৰবাহ।

এটি নতুন যুগৰ ৰাজপথ
জন্মকণৰ সকলোবোৰ
এই সৃষ্টিৰ প্ৰভাবৰ
অনাগত শক্তিৰ পতি-আবিস্মান।

- ~~প্ৰতিধ্বনিত হ'ল~~ নাম।

- X -

নতুন প্ৰতিভা

|| অমৃত কলৌল ||

জীৱিত প্ৰতিভা

এক প্ৰবল ধূমকাৰ পাহিত
ভীত আশঙ্কাৰ
নিশ্চেষ্ট আমনিত,
সত্তা বিলুপ্তিৰ দুখ বেজাৰিত
মৰবোৰ যদি ভাগি পৰে:

দুৰ্বল সমাজৰ ৰাজহাড় পোণকৰি
ওলোৱা বাটত
সাগে এটি নতুন অঙ্গীকাৰ -
জীয়া জীৱনৰ উদ্ভীপ্ত প্ৰতিভাত সূৰ্য্যে উজাপ দিয়া
শুদ্ধচিত্ত শক্তিমান মধীচিৰ বিহাৰ।

- X -

॥ অধ্যাক্ষ তবঙ্গ ॥

পৃথিবীর কবিতা

হে পৃথিবী ! তোমার বুকত
সহস্র সহস্র অবরুদ্ধ ধূলি;
তার কোঁহে কোঁহে পলস পলি
শত শতদল উঠিছে ফুলি,
তাতে শোভা পায় তোমার স্বরূপ
নিত্য নতুন করি ?
সৃষ্টি-কর ইতিহাসের কবিতা আহত
মানবের আত্ম সন্তুষ্টির
নব-নাভাঘণের যজ্ঞের কাহিনী ?
হে পৃথিবী ! তুমি এটি দীঘল কবিতা
বহাগের আবেলির বঙ-বেবঙগী
লিলালিপির সাধুকোরা
তিমির ফালিওলায়—
অবতীর্ণ এই কাল-সঙ্কল্পণ সবিভা
এয়ে জানো বহস্য সৃষ্টি গঢ়ার বাবে ?
প্রকৃতির ধূসর স্তূপের “কলৌচাচ” ব
শীর্ষ-বিন্দুত স্তুতি স্তব বিয়লির অগ্নিশিখাজলে—
মৌন মুখবতা মেঘালি মায়াব ছাতিবে উদ্বেল।
সেই অভিজ্ঞতার সমস্ত সাধনাত
জীবন ফুলি বিচারি যবে।

নতুন ভারত গঢ়ার নপোন

মাঝুহক মুক্তমন
আক লাগে মুক্ত পরিবেশ,
এয়া আছিল—জনতার আহ্বান
কবিছিল কল্পনা
নিকা কবা এটি যুগের প্রকাশ।
জানো, সৃষ্টির গতিত
নতুন পোহর পবি পূর্বগির হর পরাস্তর
দুর্শ্রের কালমা নাশী শান্তির উত্তর।
হে তথাগত ! !
বুদ্ধের দেশ—এই মহান ভারত
গান্ধীর দেশ—এই শান্তির সর্বগ;
তথাপিও—
ইদানিক
আশা আক ভাষাহীন মুক বেদনাবে
জনতার অতিষ্ঠ-প্রাণ
আছিল যেন নৈশের কালবা।
হে তথাগত !
হে আগন্তুক !!
হে পূর্বভাস বিজয়ী উল্লাস।
তোমার প্রতিশ্রুতি, পণী আক বাক্য-বান
আত্মার প্রকাশ লভি
নহব প্রজ্ঞান ?
সেয়া যে ভবিষ্য কাললৈ প্রভাব;
আক—
ভারতের নব-নাভীর
আশার প্রত্যয়।

মোৰ কল্পনাৰ দেশ

আমি নহয় স্থবির
গতি মন্থৰ
হম গতিশীল
নতুন সৃষ্টিৰে আমাৰ প্ৰতিভাৰে
আলোক উজাৰি দিম ;
কদাচাৰ নীতি কৰিম বিনাশ
পূণ্য-ভূমিত কৰিম নিবাস
কুটিল কলুষ আতৰ কৰি
প্ৰেম সততাৰে বান্ধি এনাজৰি
সাহিত্য সঙ্গীত জ্ঞান বিজ্ঞানৰ
গঢ়িম বিশ্বত অভিলেখ
সুৰদি সুৰীয়া সুৰমা দেশ,
উচ্চ-নীচ ভিন ভেদ ভাৱ
পৰিহাৰ কৰি এখনি সমাজ
নেৱাৰো কাহানিও গঢ়িব আমি
দুখীয়া, যদিও মানুহৰ দেশ
নকব নেচাব কোনেও গমি ?
পুৰণি দিনৰ চিন চেকালগা দাগ
অৱসাদ হব নেথাকিব ক্ষুদ্ৰ অভাৱ—
হব অনুপম গঢ়ি অভিলেখ
মোৰ মানসত ভাহে যি দেশ ? *

— X —

* কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ নৱম বাৰ্ষিক চেনিমাৰী
অভিবেশনৰ ২৭/৩/৭৮ ইং তাৰিখৰ কবি সন্মিলনত
পঠিত ।

* “পয়োভৰা” — নৱম বছৰঃ অষ্টাদশ সংখ্যাঃ

(১৯৭৭-৭৮ চনৰ ১১-১২-৭৮) সংখ্যাঃ প্ৰকাশিত

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ

দেশৰ জাতিৰ স্বাৰ্থ বলি দি

আপোন, ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ নুবুলি—

বিশ্ব-প্ৰেমৰ কথা নাপাত

মানুহ হ'ই বিশ্বত—

কত কাল জীয়াই থাকোঁ,

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ?

এনে জাতিৰ আদৰ্শ

জাতীয় নিদৰ্শন

ইতিহাসৰ চানেকিৰে

মহিয়ান হ'ল কেনি কতে

কোনেও এনে কথা নাপাতে ।

ভীকতা নীচতা লাঞ্চিত কলহদাগ

ঘ'হি ঘ'হি সংহি সংহি পিহি

তেজমাৰি মৰিও নামাতো ।

আমি কিহেৰে জীয়াই থাকোঁ ?

আমাৰ সদনাম তাকে কৰে বদনাম

চোৰাং ভাৱে কোনোবাই

নিজস্বাৰ্থ পূৰণৰ বাবে

অপপ্ৰচাৰৰ জাল ফন্দি পাতে ;

তাক আমি নকৰোঁ প্ৰতিবাদ

ধন মান ক্ষমতাৰ লালসাত ;

দেশৰ জাতিৰ সন্ধিক্ষণত

সুবিধা উলিয়াই নামাতো কণত

এনে দুৰ্বলতাৰ সুযোগ ল'ই

ৰাজনীতিৰ ধুবন্ধৰ অন্যদল, চল চক্ৰান্তকৰ
সৰূপ ব্যাখ্যা, কৰে অন্যদৰ ;
নীতিবাদৰ শাসৰ যন্ত্ৰৰ
কপট খেলৰ হয় পদাৰ্থ আনৰ
নিঃশেষ হবলৈ আমাৰ অস্তিত্বৰ উপক্ৰম
নাচাওঁ নলঙা সমূলি গম

এয়া কেনে আমাৰ অসময় ?

এয়া কেনে আমাৰ অসময় ?

তথাপিও—

আমাৰ দেশ নেতাই একোকে নকয়,
সভা সমিতিত মাথো বিশ্বপ্ৰেমৰ হে কথা কয়
আজি, নেতা দেশ মন্ত্ৰী দেশ শাসকৰ
জানো ; সুবিধা হেৰায় অহৰ্নিশ হৃদয়ত ভয়।
আমি কাকনো কৰিম নিৰ্ভৰ ?
আমাৰ কঠনা জঠনা কামিহাড় দুবল ;
আমাৰ প্ৰাপ্য আনে দিব
আমাৰ গোবৰ আনে গাব
আজিও যদি এনে ভাবে
জীয়াই থকাৰ কিবিশ অভিলাস থাকে ;
এনে জাতি বিশ্বত নবৰ
পাচলৈ নামটিকে কোনেও নকব
নীচ ভীক কাপুৰুষ যদি হয়।
তেন্তে আমি কিহেৰে জীয়াই থাকো
আমি কিহেৰে জীয়াই থাকো ? **

* * 'নামনাই'ৰ ২৩ শ বছৰ : ৩য় সংখ্যা ; মাচ'
১৯৮০ ইং প্ৰকাশিত।

বিশ্ব-মাতৃ—মহালয়া

মহা-সাগৰীয় উপকূলত

পাৰী পাৰী পোহৰৰ জ্বলে দীপাবলী
আগ'লৈ — এটি অনভেদ্য মহাকাললৈ ;
পোহৰ উদ্ভাসিত
অৰূপ সূৰ্য জ্বলে — মাতৃ-মহালয়া
বিহঙ্গম-দৃষ্টিৰে

উদ্ধৃখী সোপানত
প্ৰগতিৰ গতি অন্বিৰণ দুণিবাৰ,
চিৰ-চেতনাকাশ —

মহা-ভৈৰবীৰ তাম্বুৰ তালৰ মহা-লগনত
সাধনাৰ স্তব ছন্দে শুভ ফুল ফুলে জাতিকাৰ।
লগিত-কলা-কৃষ্টি বিকাশ উৎস জ্বলে প্ৰাণ-শিখা

দিগন্ত-প্ৰসাৰী সংগোপন ভাষা
উন্মীলিত তৰ-সৃষ্টি নাদ শব্দ কলা-কৃষ্টি
অন্তৰ উদ্ভাসি আশিবৰীদ জ্ঞান-দৃষ্টি
তুমি মাতৃ সৃষ্টি কাৰী
শত সুপ্ত যুগ-জ্যোতি

আজন্মা-পুত্ৰ-তনয়া।

বিৰাম বিহীন যাত্ৰা

নহয় প্ৰাণ পৰিতপ্ত
জ্বলে মন-বেদনাত অনন্ত অনাহুত পোহৰ-কাকুতি
আভা

আত্মাৰ অনুভূতি পূৰ্ব আলোক স্তব্ধি বিচাৰি প্ৰভা
পূৰ্ণতিৰ-আবহ-সঙ্গীত
এয়া গতি ফুলৰে গুৰনী। * (ক)

* ক) কবিতা দুটি ২৬/৪/৭৮ ইংৰাজী তাৰিখে বৰপেটা
সাহিত্য সভাই বঙালী বিহু উপলক্ষে আয়োজন
কৰা কবি সন্মিলনী সভাত পঠিত।

প্রত্যাশীত শব্দবদেব

কত সেই শব্দ

ধন্য-ধন্য-ধন্য

ত্রিয়মান এটি জাতিক জগাই

প্রদানিলে যি মহা-বল ।

ধন্য ভাষা কলা সংস্কৃতি

মুক্ত কবি চিন্তা বিকাশ-বিত,

পৰম-সত্য তত্ত্ব-একা দিলে পরিচয়

ভুক্ত সাধুসর ভুক্তি যোগত বিভোল;

উঠিছিল ধনি জয় শব্দ জয়-বোল ।

মানব এক জগত মাজত

কোনো হীন নয় নীচ জাতের

জগত অনন্ত দৃশ্য অদৃশ্য

সক বর আত্মা অংশ-কপী বাম,

এই যে তেবাব বাক্য শুদ্ধ বিধান ।

দুষ্কৃতি বিনাশ কবি থান-বান,

প্রচাৰিলে তত্ত্ব ধন্য-নিধান ।

আত্মা-চৈতন্য-অব্যয়-অগম্য

পৰম্পদ, ব্রহ্ম, বিভূতি-জ্ঞান

নিষ্কৃত কবিলে সৃষ্টির বিজ্ঞান;

সেয়ে হ'ল জগতর—

শুদ্ধ-সত্য-সনাতন-মানব-ধন্য

ঘোষা-দশমর শ্রেষ্ঠ সাব মম;

ভক্ত নগণ্য জ্ঞান-মুক্তি পথ

হবিত শব্দ ভুক্তি ধন্য মত ।

জগতর কলাপের হেতু—

সংস্থাপিলে নাম-ঘর পরিভ্র-নিলয়

ভক্তিপথ পৰম্পদ ঘোষণা বিষয়

সেয়ে হে শ্রীশব্দ জগত গুরু বুলি কয় ।

মানব মাজে অস্পৃশ্যতা মহাপাপ

বিমোচন কবি সমাজের অভিশাপ

পবিত্র সৃষ্টিবে ধরনী ধুয়াই

সুন্দর এখনী পৃথিবী গঢ়াব

প্রত্যাশিত পুনঃ সেই শক্তি এবার ?

কালর নৈবাশ্য, গুচিব জাতির কলঙ্ক দুর্যোগ,

প্রাণে প্রাণে বুজিব সংহতির মহা মোল ;

সেয়ে হে জগৎ গুরু শ্রীমন্ত শব্দ জয়

ধনি বোল ।

— x —

স্মৃতি-বেথা

এই বাট দীঘল দীঘল বাট—

নাতি-দীঘল

পথৰ ভৰা শইচ লিহিৰি লিহিৰি পাত

মিনিকি মাধুৰী ধান

শিহবোৰ মাতে হালিজালি

চপাওঁতা আছে জানো নাই ?

এই দেশ বিমোহিনী অসমী-আই !

শিল্পীৰ জয় যাত্ৰা জনম উন্মাদ

এনে এক প্ৰতিভা-শিল্পী -

বিভূষিত “কলা-গুৰু” নাম ।

চন্দে ছন্দে তালে তালে

পথৰত বিচাৰি ফুৰা

কিবা উম-ঘাম

দেশৰ মাটিতে পুষ্ট কৃষ্টিৰ বিধান ;

বিহুৰ বাঁহীত স্তব তুলি নৃত্য-গীত

দেওধনি ওজাপালী মিশ্ৰিত শব্দৰ কবিতা

প্ৰধান ।

সৃষ্টিত বিহুৰ তুলি কৰিছিল সন্ধান

বিনন্দীয়া যুগমীয়া দুই পাৰাপাৰ

নাচি নাচি গাই গাই তুলিছিল বাক্য ।

এনে সৃষ্টিৰ অৱয়ব কিহেৰে বুজাম ?

তুলাপাত অক্ষীত স্মৃতিৰ বিধান

সেই স্বৰূপ উজলিব,

যেনে আমাৰ প্ৰতিভাৰ সৃজ্ঞান । **

— x —

*কলাগুৰু বিকুৰাভাৰ ১১তম বাৰ্ষিক স্মৃতি দিৱস উপলক্ষে
বৰপেটা সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা সভাত পঠিত ।

মই এজন সৈনিক

মই এজন সৈনিক

মোৰ হাতত আছে মাৰণ-অস্ত্ৰ

কল্মাৰ কলুষিত

লাঞ্ছিত বঞ্চিত প্ৰতাৰিত বিভাৰিত কদৰ্য্য বিভাট

যত্ননা ক্লিষ্ট বিপদগামী

দুশ্চক্ৰা উগ্ৰতেজা প্ৰতিহতা—

তেনে গতিৰ কৰিম প্ৰতিৰোধ

কৰিম তাতে ভীষণ আঘাত,

সমাজৰ গুচাম দূৰ্ঘণ

ধুই নিকা কৰা অহংবহ

শাস্ত্ৰ স্তম্ভ মহান-ব্ৰত

গতি অবিৰল

নহয় যাত্ৰা ন্যায় পথৰ বিকল বিহ্বল

সেয়ে হে মোক সৈনিক বুলি কয় ।

মই এজন সৈনিক

মোৰ হাত দুখন তেজেৰে ধোঁৱাইত

বধ-ধৃত-তস্তব-আপচুৰ

তেজেৰে বাঙলী মোৰ অস্ত্ৰ

দেশৰ জাতিৰ মানুহৰ ঘাটে বাটে

ক্লেদ কলুষ দুৰ্কাৰ্য্য অপৰিচ্ছন্ন

দুৰ্নীতি দুৰ্ব্বাদল

জুট বিচ্ছূৰিত

তাতে কৰিম নিত্য জাগৰণ

মিকা উচতন

সৃষ্টিৰ প্ৰস্ফুৰণ ।

মই এজন সৈনিক,

নিশাৰ আন্ধাৰত, লুপ্তিত ক্ৰকুটিত

নিৰ্ঘাতিত ব্যথিত সজ্জাসিত

আক, বলাতকাৰীৰ প্ৰচণ্ড আঘাতত

হেৰাই যাবলৈ ধৰা

নয়-মন-দীপ্তি-উদ্দীপন

গঢ়িম তাতেই

সৃষ্টিৰ নিশ্চল উদ্ঘাটন—

সত্য-স-হৃদয়-সংস্থাপন ।

মই এজন সৈনিক

ৰাষ্ট্ৰৰ ঘাটে বাটে আছে যি হুৰল

ভীত স্তম্ভিত প্ৰকম্পিত শ্ৰেণীক

দেখুৱাম প্ৰত্যাশ্বান—

মই এজন সৈনিক

কৰিম তাতে প্ৰতিৰক্ষা

সুচল সুবক্ষণ;

ভীৰন কৰিম পাত

সমাজ সুবক্ষা ।

— x —

স্বপ্ন-সত্তা—শ্ৰীভূপেন দা !

সময়ৰ পতুলিমুখত

তোমাৰ অস্তিত্বৰ সুৰ-নিদাঘ ;

সৃষ্টিৰ প্ৰতিশ্ৰুত নৱ-অংগীকাৰ ।

আমাৰ তপস্যাৰ প্ৰভাতী-সূৰ্য্যৰ

বাগীলগা ৰূপকথা, যাত্ৰাৰ পাতনি মেলা

বদালি এজাক, প্ৰবেশ দাৰত ।

সমুখত বিশাল আকাশ

অলেখ তৰাৰ দীপাৱলী

দূৰ দিগন্ত পোহৰায় ।

এই যাত্ৰা—অহোৰাত্ৰ

স্বপ্নোজ্জ্বল উদেল আমাৰ সত্তাৰ

জানো, গতি সেয়া প্ৰগতি অহা আক যোৱাৰ বাটে ?

এনে দৰে সাংস্কৃতিক বৰ-লুইত

নামঘৰ মণিকূট পূজাৰ মন্দিৰ—জয়দৌল উজলে ।

এয়া পথ পৰম্পৰা পাথৰ

মোহনীৰ অসমীৰ চোতালে পথাৰে ;

স্বপ্ন ফুলাৰ লেখ গ্ৰহৰে গ্ৰহৰে

জাতীয় চৈতন্য প্ৰভাকৰে

কাল-প্ৰতিমাৰ—এটি সূৰ্য্য উঠাৰ এখনি

ইতিহাস—

আমাৰ মনৰ—ভূপেন দা !

আতুৰা জাতিৰ মুখ-বিবৰ্ণতা

কাল-ঘুমটি নীৰৱ লালকাল

কাহানি গুচিব দুখ অনুভাব
 আতৰিব জাতিৰ জাতীয় জড়তা ;
 পঞ্চদশ পথিকক ক্লান্তিধৰা আবেলিত
 নৱ-পুৰুষক পৌৰুষ উত্থান ;
 তব সাধনাই, অযাপিত দূৰ ভৱিষ্যৰ পৌৰণত
 চিৰন্তন বিভাৱ
 বহু যুগ বহুদল বহুজনলৈ
 দিৱ সোঁৱৰাই ?
 সৃষ্টিৰ পথাৰে পথাৰে অতিক্ৰম জীৱনৰ উত্তৰণ
 দিনৰ
 আশাৰ সুক্বেদনৰ উম লৱ সেই বাতিপুৰা
 হে যশস্বী শিল্পী ! কালগুৰু ! যুগ প্ৰতিনিধি !
 অনাগত ভৱিষ্যৰ জীৱন্ত প্ৰভাৱ প্ৰবৃত্ত-জ্ঞান
 আমাৰ বাটত উচ্চাশাৰ আয়োজন
 অস্তিত্বৰ কলবৰ,
 উদয়ৰ ক্ষণ মাত্ৰা পহুলি মুখলৈ'
 পূৰ্বাপৰ অভিজ্ঞান স্মৰণ স্বাক্ষৰ
 এজাক সন্ধানী নাৱিকৰ পালতৰা সোণালী বদৰ
 আঁচল পাৰি মাতৃ-ভূমিৰ চোতালে পথাৰে
 ধৰণী মহিয়ান আগজাননীৰে
 আমাৰ প্ৰাণত আৱৰ্তিৰ হেজাৰ অভিলাস
 হে চিনাকি সূৰ শ্ৰুতা—জনালোঁ প্ৰণাম
 এই ভাৱে বিচাৰো তোমাৰ—জনম যুগমীয়া
 নিবৰধি কাল—আমাৰ তেজস্ক্ৰিয় তপত
 শিল্পী মনৰ মন্ত্ৰৰ বাসনাৰ মাজত ।**

** 'নাম নাই'—জুলাই সংখ্যা--১৯৮১ইং প্ৰকাশিত।

তমসা : তবঙ্গ

মঙ্গল উকলি বাজে

মঙ্গল উকলি বাজে
 নিত্য-নৱ-সুন্দৰ সাজে
 ছিন্ন ভিন্ন গঢ়াৰ গতিত
 সমাগত সৃষ্টিৰ নৱ-পট সাজে
 প্ৰগতিৰ অঙ্গুৰ বিৰাজে
 মঙ্গল উকলি বাজে ।
 মঙ্গল উকলি বাজে
 সাধনাৰ তপে জপে
 সহস্ৰ জনতাৰ মন-প্ৰাণে
 লভি বিপুল উচ্ছাস উন্মেষ
 মহাবিশ্বৰ দশোদিশ
 আত্ম-চেতনাৰ লভি নিৰ্দেশ
 শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ গঢ়ি অভিলেখ
 মঙ্গল উকলি বাজে ।
 সভ্যতাৰ প্ৰতি খোজে খোজে
 নীচতা হীনতা অধঃপতিতা
 ধূনা ধুন কৰি বিশৃঙ্খল
 সৃষ্টিৰ গতি নসহে বন্ধন;
 মানৱ পূজাৰ মহা আয়োজন
 নৱোৎসাহৰ নৱোন্মেষে
 গঢ়াৰ আনন্দে—

জাগে মহান প্রাণ

সাধনাৰ নব সূত্ৰপাত

মহান আহ্বান

অবাধ প্রবাহ ছবন্ত সাজে

জয় ধ্বনিবে গোবর বিবাজে

মঙ্গল উকলি বাজে ।

যুগৰ বকুত নব-জাগৰণ

যুগ যুগান্তৰ আলোক প্লাবন

শান্তিৰ সৌৰভ নিগত—

সুপ্ত জীৱন কৰে দীপ্ত-মান

সাধনাৰ সাহে গঢ়ে আলোড়ন

সম সত্তা আনে জাগৰণ

মহান জীবন-ব্রত

মহিয়ান, নহয় অভিনয়

অগ্রসৰ সৃষ্টিত উদিত সূৰ্য্যৰ

স্বপ্ন সৰল নিটোল অভ্যুদয়

প্রতিশত তপ্ত তেজে

নিত্য-নব-সুন্দৰ-সাজে

মঙ্গল উকলি বাজে ।

মঙ্গল উকলি বাজে

নিত্য-নব-সুন্দৰ-সাজে

সুপ্ত জনতাৰ প্রাণে প্রাণে,

জাগিৰ শিৱ শুভ-ক্ষণত

ছবন্ত বিদ্যোহী শক্তিমান

এয়া গতি অজয় দুৰ্কাৰ

সেই প্রাণ প্রকাশ বিচাৰি

উগ্র তেজ বিকাশ সাজে

মাতৃপূজাৰ মহান যজ্ঞৰ

প্রস্তুতিৰ নব বঙ সাজে

তেতিয়া প্রাণ ফাঙণ পৰশে

নব-কীরিতি হৰণ বিবাজে

মঙ্গল উকলি বাজে ॥ *

—X—

-
- * ২৪/২৫ ডিচেম্বৰ ১৯৭৭ চন— কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ
হাজোত অনুষ্ঠিত দ্বিতীয় লেখক শিবিৰৰ কবি সন্মিলন
সভাত পঠিত ।
- * 'নামনাই'— ফেব্ৰুৱাৰী-১৯৭৮ চন সংখ্যাত প্রকাশিত ।

ভাষা-জননী : সাধক :
এবার প্রণিপাত :—

উঠাহে সাধক হৃদয় উজ্জ্বলি
মিলন উকলি বাজে !
আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী
মধু-মিলনব-জয়-গান-জপ
আলোক সন্ধান সাজে ।
সাহিত্য জোয়ার মগ্নে মগ্নে
গীত কবিত্ব কাব্য-ছন্দ
জিলিকে প্রভাব স্তম্ভ-মঙ্গল
হিয়ার আলাপন
চিত্ত বিনোদন ;
ভাষা-জননীর সেরক আহা—
মহান-সাধক গণ
আজি-জ্ঞান যজ্ঞ মিলন উৎস
সমীপত,
আমার চোতালত ;
আমি জ্বলাই দীপ দীপাধিতা
জ্ঞানম আরাহন
আহিব শোধক সহিত-বোধন
অজ্ঞান-তিমির দম্বজ বিনাশী
ন-দণ্ড হাতত লই,

আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী
মধু-মিলনব-জয়-গান-জপ
আলোক সন্ধান সাজে,
মাতৌ আহা সবে
মহা মিলনব আলোক-আধার
প্রবীন, নবীন কবি বিদ্যারান যত
বিধৌত কবি, কবি পুণ্য-শীল
নমাই অকাশী-গঙ্গা ;
ই যে অমোঘ-মন্ত্র
পবন হৃদয় ;
প্রচারি শান্তি জ্ঞান বস্তু
খণ্ডি অজ্ঞান অমঙ্গল—
সাধিবলে' ভাষা-সোধ
জ্ঞান বিজ্ঞান সাহিত্য অভেদ ;
উঠাহে সাধক হৃদয় উজ্জ্বলি
মিলন উকলি বাজে ;
আহাহে নবীন জ্ঞানব পূজাবী
মধু-মিলনব জয়-গান-জপ
আলোক সন্ধান সাজে ।
আকাশে বতাহে আলোকানন্দে
মুক্ত বারুণ আয়োজন
পাহবো আহা ভিন-ভেদ-জ্ঞান
উচ্চ-নীচ-কুলক্ষণ,
হৃদয়-তন্ত্রে মহান-মগ্নে মঙ্গল অশ্রুজল
আকোবালি ধবি

তুমি হিয়া হেপাহত
 জনাম আহ্বান ।
 হিংসা খিয়াল জাত উপজাত
 নীচ কুলৰ অভিশাপ পাত—
 ক্ষুদ্র ভারত পতন মাতিলে ।
 তাৰ বাবে জানো নাপাম লাজ ?
 সকাঁয়নি যদি নাথাকে মনত
 কাৰ পৰা পুনঃ আদর্শ পাম ?

সিদিনা এই পুণ্য-ধামত
 পাতিছিল 'মহাপুৰুষ' ধর্ম-মাহ-মেল
 বোঁৱাই ধর্মৰ ঢউ ;
 হৰি ভকত সন্ত গণে সহঁৰি জনাই
 সমৰপি মন-প্ৰাণে
 প্লাৱিলে ধৰণী/অমৃত বৰষি
 সাধিলে কল্যাণ, নব-নাৰী তক তুণ মান ।
 সেই প্ৰাজ্ঞ, জোষ্ঠ, শ্ৰেষ্ঠ ভক্ত কৰিগণ
 শ্ৰবীন মহান ভাষা জননীৰ
 সেৱক সাধকগণ ।

আমি বুজিব লাগিব মহিমা গম ।
 আহাৰ দীপ জালি
 লম নিজে আকোঁৱালি
 আমাৰো যি আছে কলা-শ্ৰেষ্ঠধন—
 বিশ্বত বিলাম ।

তেতিয়া দানব মানব হৰ, বিশ্ব গুৱাই ।
 আহাহে নবীন উদাৰ হৃদে
 ভূষিতৰ শিৰত কৰো মালাদান
 আহা ! আহা ! সবে
 শান্তি-বৰষা,
 শ্ৰান্তস্ আৰক
 কৰোঁ প্ৰতিপাত, জনাম আহ্বান ;
 হৃদয় হৃন্দুভি বাজে
 মুক্তি মঙ্গল সাজে,
 উঠাহে সাধক হৃদয় উজাৰি
 মিলন উকলি বাজে ;
 আহাহে নবীন জ্ঞানৰ পূজাৰী
 মধু-মিলনৰ জয়-গান-জপ
 আলোক সন্ধান সাজে ॥ *

— X —

* বৰপেটা সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা অনুষ্ঠিত অসম সাহিত্য
 সভাৰ গোলাঘাট অধিবেশনৰ বাবে নিৰ্বাচিত
 সভাপতি বিজোহী কবি শ্ৰীযুত অসম লাল চৌধুৰী
 দেৱলৈ 'অভিনন্দন' জনোৱা সভাত পঠিত ।
 ২১/১১/৭৭ ইংৰাজী সোমবাৰ : স্থান— 'বৰপেটা'
 ভকণ, ফুকন হল, বৰপেটা ।

—ঃ শ্রীমন্ত শঙ্কৰদেৱ :—

কলাকাৰ কলাগুৰু

দিব্য-জ্যোতিৰ্ম্মান ;

জগতৰ ইন্দ্ৰদেৱ

পুৰুষ প্ৰধান ।

অনাচাৰ সাধনীৰ

শক্তি প্ৰাপ্তিৰ ;

কদাচাৰ ধ্বংস কৰি

দ্যোতি-আৰিভাৰ ।

বিনাশিলে জগতৰ

অজ্ঞান আন্ধাৰ ;

শঙ্কৰ ভাস্কৰ ইটো

সাধিলে সংস্কাৰ ।

সৰগীয় পুণ্য-জল

কৰিলে প্ৰদান ;

জীৱৰ কল্যাণ হেতু

বিলালে গিয়ান ।

‘নাম-ধৰ্ম’ ভাষা গীত

প্ৰেমৰ জোৱাৰ ;

উত্তম ভক্তি পথ

কীৰ্ত্তন-ঘোষাৰ ।

গাৰে-গাৰে নাম-ঘৰ

হৰিব-কীৰ্ত্তন ;

সঙ্গে পাতি প্ৰচাৰিলে

গুনী ভক্ত গণ ।

নাই এই

জগতত

শঙ্কৰৰ ধৰ্ম্মত

জীৱন সমান ।

মুকুতিৰ শান্তি বাণী

দিলে আনি ধালি ;

পবিত্ৰ পোহৰ পৰি

হল পুণ্য-ধনী ।

মানৱৰ অন্তৰত

জ্ঞানৰ আলোক ;

প্ৰেৰণাৰ ইন্ধনত

কুতিত লোক ।

বোঁৱাই আকট ধল

সৰগৰ পৰা ;

আলোকিত কৰা দেৱ !

এই বস্তুকৰা ।

সেয়ে হ’ক মানৱৰ

চৰম আদেশ ;

জগতত শ্ৰেষ্ঠ হ’ক

মোৰ এই দেশ ।

সেৱকৰ পুষ্পাঞ্জলি

দিওঁ চৰণত ;

বৰসা আশীষ-বাৰি

বিবুধ-শিৱত । *

—x—

* মিকিৰ পাহাৰ জিলা শ্রীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘৰ ৭ম

বাৰ্ষিক (৫২৪ শঙ্কৰাব্দ) অধিবেশনৰ পাৰ্থক্যৰাত

অনন্ত কলৌল পৰিচয়

বিহুৰ পেপাৰ সুৰ

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ

পাহৰা সুৰধনি

তুলি হিয়া কৰা জুৰ ।

বহাগৰ বঙা বেলি

কালি গগণা ভেৰি;

গগণে পবনে "বিহু"

বজ্জন জনাই তুলি ।

বাংঢালি ডালিমীয়ে

বিহু বলিয়া হ'ল

'কু-হু-কু' সুৰ তুলি

বিহুটি চৰায়ে গালে।

গছে বনে কুঁহি-পাত

ঢোল মৃদঙ্গ জাত;

আকাশৰ বঙা-বেলি

'বিহু-গুৰি' সিচি ভাত ।

বিহু বৰীয়া মনে

নাচ নাচনী চেৰে চেৰে;

পাটে মেজাদৰী পিন্ধি
সাজি কাচি যত মানে ।

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

চেও-ধৰি বাহিৰ হ'

পেপাৰ 'টি-হি-টি' সুৰে

বিহুৰ বত্তৰা ক'

গাঁৱে গাঁৱে বিহু-নাম

বিহুতলি সেৱা থান;

সাদৰে আদৰি আন

ৰাতি বোৱা 'বিহুবান' ।

ডেকা বুঢ়া সাজু হোৱা

বহাগী পালেহি স্তনা;

বিহুৰ বত্তৰা ক'ই

কৰা শ্ৰীতি আৰাধনা ।

বিহুৰ পেপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ;

পাহৰা সুৰধনি

তুলি হিয়া কৰা জুৰ ।

আহি পালে বাৰিষা

ন'ই জুৰি ৰাৰণা:

লুইতৰ কোলাহল

বাজ পেপা বাজনা ।

অসমী আমাৰ ঘৰ

বিহু বাপতীয়া ধন,

তুলি পেপা বজা সুৰ

তেওঁ বাক কিবা দুখ

বাজিও নেবাজ সুৰ,

নেবাজ এবাৰ কিয়

হিয়া মন কৰি জুৰ ।

উজনি নামনি ছানি

উলহ মালহ কবি

পাহাৰে ভৈয়ামে মিলি

মহা-সমলয় কৰি

নাই কিয় সেই মৈত্ৰী

নাই ভাতৃ ভাৰ নাই,

অভিন্নব বিহু স্তব

তুলি আজি বজা নাই।

বিহুৰ পেঁপাটি মোৰ

বজা আজি বজা ঐ,

পাহৰা স্তবধবনি

তুমি হিৰা কৰা জুব।

নতুন চেতনা আনি

দিয়া পেঁপা দিয়া হেৰা;

প্ৰেম প্ৰীতি হলিগলি

প্ৰাণে প্ৰাণে তুলি ধৰা। *

— x —

* ১৯৭৬ ইংৰাজী চনত গৌৰৱনা মৌজা ভিত্তিত আয়োজন
কৰা বিহু-উৎসবৰ কবিতা প্ৰতিযোগিতাৰ প্ৰথম পুৰস্কাৰ
প্ৰাপ্ত।

বাঁহুকৰ

বাঁহুকৰ !

মোৰ জীৱন পটৰ

আঁৰে আঁৰে

মোৰ মানস কুণ্ডৰ

পাৰে পাৰে

শতাভাৱ ভাৱ নাৰ

তালে তালে

কত বিচিত্ৰ খেলা আছে

বাৰে বাৰে।

তোমাৰ !

মহিমা বাক্য কত

ঘনে ঘনে

কলা বগা বিজুলী ৰূপ

ফনে ফনে

জাগে আক ভাহে যশ

স্তবে স্তবে

তিৰ্বিৰ, ভুমুকে স্তব

নৰে নৰে।

মোৰ !

অন্তৰত বাজে হৃদ

গানে গানে

তোমাৰ স্তবধী গন্ধ

ভনে ভনে

পৰাণ কল্পিত হয়

থবে থবে

পুত ভাৱ খেলাৰ

আবে আবে ।

হে বাহুব !!

অজলা নয়ন হকে

ছায়া মায়া

ককণাত শিয়ৰে গা

ঘনে ঘনে

নিকাৰ ভুজাৰ ভয়ে

কোনো ক্ষণে

ব্যথাৰ হৰ্ত্ত মই

মনে প্ৰাণে । *

কুলৰ আলোচনীত প্রকাশিত ।

অসম কেশৰী : স্মৃতি-তৰ্পন

অগ্নিমন্ত্ৰ তেজস্বী ভাষাৰে

শতদ্বি-বান জুৰি

স্বদেশৰ নেতৃত্ব বীৰদৰ্পে ল'ই

দেশৰ জাতিৰ ভাষাৰ শতক

আক যত যত প্ৰতিদ্বন্দী

কৰি পৰাভুত

নবোৎসাহৰ দিলা উদ্দীপনা ।

হে ভাষা সাহিত্যৰ বীৰ !

তুমি নোহোৱানে অসম-কেশৰী ?

দেশ হ'ল জীৱনৰ পন

দেশেই তব ধ্যানৰ সমল

যোগৰ মন্ত্ৰ হ'ল—

দূঢ় কই দেশ গঢ়াৰ, নতুন কল্পনা ।

এইখন দেশ মানুহৰ দেশ

অতীতৰ অভিলেখ লিখিলা বিশেষ

ভীষ্ম-কাণ ধৰি

প্ৰচণ্ড ভাষাৰে দিলা পথৰ উল্লেখ ।

দেশ গ'ল ভাষা গ'ল

গ'ল বুলি সংস্কৃতি

ছন্দে ছন্দে জাগৰণ বাণী

দূঢ়তাৰে সৌৰ্য্য-মন্ত্ৰজালি

তপ্ত বাণী লিখি লিখি

স্বপ্ন জনতাক

অগোৱাৰ কবিতা প্ৰয়াস ।

“ভূমি” কাব্য আধ্যাত্মিক ভাৱৰ উৎস
‘আহুতি’ হ’ল জনতাৰ প্ৰেৰণাৰ বহুতি
‘চেতনা’ নৱ-দীপ্তি ডেকা ভেজ ‘ডেকা-অসম’
কাকতৰ—

সেয়া নৱ-উৎস ।

স্ব-প্ৰিয়, স্ব-নাম, মাতৃ-ভূমিত প্ৰতিষ্ঠাৰ হেতু
ভূমি তেনে দিলা আহি
‘স্থাপন কৰ স্থাপনকৰ’ গ্ৰন্থ সিখনিৰে—
বেদ-ৰূপী ডেকা-‘ডেকেৰীৰ বেদ’ ।

হে অগ্নি কবি !

আই অসমী ! আই ভাৰতীৰ বাঁৰ
তোমাৰ প্ৰাণৰ মন্ত্ৰ প্ৰগতিৰ সূৰ্য্য
গীতৰ ধ্বনি তুলি কৰিছিল জনাক উৎবুদ্ধ ।

সেয়ে হে,—বাচিলে তোমালৈ

অসম সাহিত্য সভাই

মাৰ্ঘেৰিটাত, একবিংশতি অধিবেশনৰ

সভাপতিৰ প্ৰশস্ত আসন

সেয়েহে নে শোভা হ’ল তোমাৰ জীৱন ?

নীল-কণ্ঠ যদিও

হয় দিগম্বৰ

তেও জানো নাপায় শোভা ?

তোমাৰ যোগ্যতাৰ

সেই দৰে

ব’ব প্ৰতিলেখ

অসম দেশ আৰু অসমীয়া ভাষা

ভাৰত বৰিষত

থাকে বত কাল মানৈ । *

— x —

১২/৮/৭৮ ইংৰাজী তাৰিখে বৰপেটা আলোচনা চক্ৰৰ
সৌজন্যত কয়াকুছি সাহিত্য সভা গঠন উপলক্ষে
আয়োজন কৰা সভাত পঠিত ।

ককা-নীলমণিঃ সত্য-গুণ-মণি

(সুঁৰবি)

আমাৰ বাবে মাথোন তুমি— নোহোৱা অকল ককা

আমাৰ দেশৰ জীৱন্ত মনৰ

শান্তনু-কুলজ স্বৰূপ-প্ৰদীপ আছিল। প্ৰত্যক্ষ ভীষ্ম-সখা ?

সন্ধানী মনেৰে সাহিত্য সংস্কৃতি ধৰ্ম্ম ৰাজ নীতি

চাৰি দিশ বাক্যৰে সাঙুৰি

সমাজ নীতিৰ সংস্কাৰ বিচাৰি,

দ্বিতীয় পাণ্ডৱ সমে চাৰ

চক্ৰবেজ জিনি নেতৃত্বৰ কত দণ্ডধৰি ;

প্ৰস্তুতিত কৰিছিল। দূৰ অঙ্গীকাৰ

অৰূপ-ৰূপহ-ভাৱ-মঞ্জৰী

সৃষ্টি সমলয়—

‘জ্যোতিকণা,’ ‘মানসী’ ‘গুটিমালি’

‘জিজিৰি,’ ‘সন্ধানী,’ ‘চিন্তামণি’

আৰু আলোচনী,’ ‘বাতৰি’

ভাৱ-অন্তৰীক্ষ অভিজ্ঞান বিস্তাৰি মহান-মন্ত উজ্জ্বল

মাতৃ-পূজাৰ বেদিত যি পদদিল। অঘাৰলী

আমাৰ মাঙত সেই গুণে যুগে যুগে

নিঃস্ব শাশ্বত স্বৰত্ন—নীলমণি ।

হে বাগ্মীবৰ ! বাগ্দিৱী তনয় ! গুণমণি,

কত সন্মানেৰে বন্দিত মণ্ডিত তব যশ জয় জয় ।

আৰু তব যশ কীৰ্ত্তি উদিত ক্ষণত সন্তোজ ৰূপত

পৰিমা উচ্চল

নৱ-বাতিপুৰা—

আমাৰ যাত্ৰাৰ প্ৰস্তুতিত

তদ্ভাষ্য প্ৰতিষ্ঠাৰ উৎস উমূলি

অভিনৱ উৎস ৰূপ-সঞ্জিবনী

ভাৰীকাল প্ৰেৰণাৰ—অগ্ৰজ

হয় যেন নিবৰধি এটি ‘জীয়া স্মৃতি বোঁৱতি’ প্ৰবাহ

অ' মোৰ নিছলা দেশ ?

অ' ! মোৰ নিছলা দেশ

কিয় স্তম্ভ হ'ল;

নীৰবে সহিম বুলি

ভেজ কাক দিলা ?

অনাৰ্দ্ৰ অৱহেলা

তোমাৰ পুত্ৰ;

মুশুনিলো কাহানিও

যুগ যুগান্তৰ ।

বুৰঞ্জীয়ে বিড়িয়াই

মাতে বাক মোক;

তাহানিৰ পৰাক্ৰম

পালে জানো লোপ ?

পৱিত্ৰ ধৰমে ধন্য

এই পুণ্য-স্থান;

প্ৰকৃতিৰ দেৱ-কন্যা

ঋষি শ্ৰেষ্ঠ জ্ঞান ।

কুলদেবী কুলনাৰী

কুলৰ বমনী;

যুগে যুগে ধন্যা-দেৱী

বীৰ প্ৰসৱনী ।

তাহানিৰ মহাবীৰ

বীৰ ভগদত্ত;

শঙ্কৰ মাধৱদেৱ

সাৰ ধৰ্ম-তত্ত্ব ।

শঙ্কৰৰ ধৰ্মধ্বনি

ধৌত মাতৃ-ভূমি;

মাধৱদেউ মহাযোগী

গীত পদে শুনি ।

লাচিতৰ দেশ এই

দেশ ফুকনৰ,

নহয় নিছলা মাতৃ

আনৰ পুতৌৰ ।

মহাসতী জয়মতী

ধৰি দৃঢ়-পন;

কণকলতা বাৰাঙ্গনা

কৰিছিল বণ ।

সাহিত্য সঙ্গীত আৰু

নৃত্য গীত বাদ্য;

কোন কাহানিয়ে বন্দ্য

কৰ কাৰ সাধ্য ?

তথাপি অসম-দেশ

সমস্যা বহুল;

এনে কীৰ্তি আজি

কিয় হয় সিখিল ?

ভূতৰ দাহন ব'ক

লাপ বিমোচন;

পূৰ্বৰ গৰিয়া বশ

হওক সাধন ।

ভূষণ

সময়ৰ গেৰিখৰা

দীৰ্ঘনাদ

অনন্ত আকাশে ঘেৰা

শাখত ইতিহাস

এলানি পোহৰ

জ্যোতিস্মান ;

হাউলি পৰে

খিৰিকীৰ ফাঁকেৰে জাউবীয়ে জাউবীয়ে

বহি-বাগ

আক মুক্ত বায়ুৰ গোলক বিচাৰি

উকা উকা চগাভাকে

মাতে সিহঁতৰ

অপমৃত্যু ;

সেই মৃত্যুয়ে আঁকে

নৱ নৱ চামে চামে অহা চগাবোৰৰ

একোখন নতুন-পট ;

তথাপিও সিহঁতৰ

কিয় তৃষিত প্ৰাণ ? *

* শ্ৰীযুত ভাৰত দাস সম্পাদিত “সেৱক”ৰ ১৯৬৯ চনৰ
বৰপেটাত দ্বিতীয়বাৰ অনুষ্ঠিত অসম সাহিত্য সভা
উপলক্ষে বিশেষ সংখ্যাত প্ৰকাশিত ।

মন্ত্ৰ

মুগ্ধবী উঠক

কৰম মন্ত্ৰত

উঠক ধৰণী শুই;

পুষ্ট কৰা, তুষ্ট কৰা

কৰম জুৰা

জীৱন আৰুতি দি ।

দেশৰ মাটিত

বিলাই দিয়া

বন্ধন খোলা, জীৱন যি ।

বিশ্ব পিতাৰ বিশ্ব-লীলা

কৰ্ম প্ৰদৰ্শনী;

বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডত

দিনে ৰাতি উঠিছে ধৰণী ?

সেই মহা মন্ত্ৰত বিলাই দি

কৰ্ম কৰা জীৱন-ভূমি ।

)(

মন্ত্ৰ

এটি নতুন যুগৰ বাজপথ

সময়ৰ এই চুবলু নদীৰ

ধবশ্রোতা সোঁতৰ তীব্র আঘাত;
প্রতিধ্বনিত হ'ল প্রতিধ্বন হৃদয় ক'পাই
বহাগৰ প্রথম পূৰাব
প্রথম বঙা সুক বটি
অত্যাশৰ প্রতীকা

জাগৰণ প্রবাহ

এটি নতুন যুগৰ বাজপথ
জন্মক্ষণৰ সকলোবোৰ
এই সৃষ্টিৰ প্রভাবৰ
অনাগত শক্তিৰ গতি-আনুস্মান ।

— X —